

VYRIAUSIOSIOS
TARNYBINĖS ETIKOS
KOMISIJOS VEIKLOS
2025 METŲ
ATASKAITA

Ataskaitoje vartojamų pavadinimų ir terminų santrumpos

ABTĮ – Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas

Atitikties pareigūnas – institucijoje ar įstaigoje paskirtas asmuo, atsakingas už interesų derinimo srities priežiūrą ir kontrolę

VTEK – Vyriausioji tarnybinės etikos komisija

LVD – lobistinės veiklos deklaracija

LVĮ – Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas

VPEK – Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodeksas

PINREG – Privačių interesų registras

SKAIDRIS – Skaidrių teisėkūros procesų informacinė sistema

VPIDĮ – Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas

VTEKĮ – Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas

EK – savivaldybės tarybos etikos komisija

1. Apie VTEK

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (VTEK, Komisija) yra Lietuvos Respublikos Seimo įsteigta ir jam atskaitinga kolegiali institucija. Jos pagrindinė paskirtis – prižiūrėti, kad valdžios įstaigos ir jose dirbantys asmenys dirbtų sąžiningai, o priimami sprendimai būtų grindžiami aukštais skaidrumo ir atsakomybės standartais.

VTEK veikla – pagalba asmenims, deklaruojantiems privačius interesus, VPIDĮ laikymosi priežiūra ir kontrolė, lobistinės veiklos priežiūra ir politikų elgesio stebėseną. VTEK aptarnauja sekretoriatas, kurį sudaro valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis (toliau – sekretoriato darbuotojai).

1.1. VTEK aptarnaujamų asmenų ir organizacijų skaičius

Teisės aktas	Asmenų skaičius	Organizacijų skaičius
Lobistinės veiklos įstatymas	– 394 lobistai * – apie 30 000 asmenų, kuriems gali būti daroma įtaka	– apie 4 000 viešojo sektoriaus subjektų
Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas	– daugiau nei 160 000 deklaruojančių asmenų	– apie 4 000 viešojo sektoriaus subjektų
Politikų elgesio kodeksas	– apie 1 500 savivaldybių tarybų narių	– 60 savivaldybių etikos komisijų

* 2025 m. gruodžio 31 d. duomenimis.

Taigi VTEK funkcijos tiesiogiai ar netiesiogiai apima nuosekliai dešimčių tūkstančių viešojo sektoriaus tarnautojų, darbuotojų, politikų, pareigūnų, lobistų ir kitų suinteresuotų šalių veiklos priežiūrą. Tai reikalauja aktualių teisės aktų išmanymo ir veiksmingos administravimo sistemos palaikymo.

1.2. Situacijos apžvalga nuo 2016 metų iki dabar

Komisija, siekdama užtikrinti deramą finansavimą visoms jos funkcijoms vykdyti, nuo 2016 metų nuolat kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo valdybą, Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetą, Lietuvos Respublikos Vyriausybę ir Finansų ministeriją dėl papildomų lėšų skyrimo, nes:

- VTEK valstybės tarnautojų ir darbuotojų skaičius nesikeičia nuo 2016 metų;
- 2016 metais ir 2021 metais Seimo valdyba 8 etatais padidino jų skaičių, bet atitinkamo finansavimo neskirta;
- 2020 metais Seimas priskyrė VTEK papildomas funkcijas (naujas Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas, išankstinis ginčų nagrinėjimas (buvusi teismų funkcija) ir pan.), bet joms įgyvendinti finansavimo neskirta – visas papildomas funkcijas Komisija privalo vykdyti, turėdama nuo 2016 metų nekintančius žmogiškuosius išteklius;
- nuo 2021 metų VTEK administruoja (nuolat prižiūri ir tobulina) naujas IT sistemas (PINREG, SKAIDRIS);
- šiuo metu užtikrinamas tik pagrindinių VTEK funkcijų vykdymas (atliekami veikos vertinimo tyrimai, teikiami atsakymai į gaunamus prašymus), o išankstinė (proaktyvi) prevencijos veikla – labai ribota;
- darbo užmokestis skirtas tik pagrindinėms funkcijoms vykdyti.

1.3. Dėl nepakankamo finansavimo – ribotos galimybės vykdyti korupcijos rizikos stebėseną

Nedeklaruoti interesų konfliktai. Negaudama pakankamai išteklių, VTEK negali veiksmingai stebėti asmenų, kuriems taikomi VPIDĮ reikalavimai. Be to, Komisijai kyla iššūkių, įgyvendinant Europos Tarybos kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) rekomendacijas dėl interesų konfliktų prevencijos ir valdymo, atvėsimo laikotarpio užtikrinimo ir kt.

Piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi. VTEK nepakanka žmogiškųjų išteklių prevencijos veiklai vykdyti, todėl galimybės iš anksto užkirsti kelią piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi atvejams tampa labai ribotos.

2. Palankių klientų rodiklis (PKR)

Nuo 2023 metų VTEK savo veiklą vertina, taikydama Palankių klientų rodiklį (PKR) (angl. *Net Promoter Score*, NPS). Ši priemonė suteikia galimybę stebėti ir efektyviai įvertinti VTEK teikiamų paslaugų kokybę bei aptarnaujamų subjektų palankumą.

Pateiktoje lentelėje matyti apklausose dalyvavusių respondentų skaičius:

Respondentų grupė	2023	2024	2025
Vadovai	446	328	398
Atitikties pareigūnai	171	104	301
Deklaruojantieji	329	1 291	447

2023 m. – 2025 m. laikotarpiu respondentų skaičius svyravo. 2023 metais apklausti 946 asmenys, 2024 metais – 1 723, o 2025 metais – 1 146. Didesnė imtis leidžia tiksliau identifikuoti vadovų, atitikties pareigūnų ir deklaruojančiųjų įvertinimų skirtumus.

Šis veiklos vertinimas yra svarbus, nes tai:

Klientų pasitenkinimo matas. PKR atspindi, kiek tarnautojų, pareigūnų, darbuotojų, viešojo sektoriaus paslaugų gavėjų ar kitų suinteresuotų asmenų yra patenkinti VTEK teikiamomis paslaugomis. Aukštas PKR rodiklis rodo, kad klientai yra palankūs ir linkę rekomenduoti VTEK paslaugas kitiems.

Lojalumo ir rekomendacijų indikacija. Vertinant respondentų atsakymus, atskiriami „gerbėjai“ (9–10 balų) ir „peikėjai“ (0–6 balai). Ši metodika leidžia ne tik įvertinti esamą pasitenkinimą, bet ir numatyti klientų lojalumą ir paslaugų plėtros poveikį. Palankiausiai organizaciją vertinantys klientai prisideda prie jos reputacijos augimo.

Veiklos efektyvumo rodiklis. PKR apima klientų patirtį ir lojalumą, todėl tampa vienu iš pagrindinių veiklos efektyvumo vertinimo rodiklių. Rezultatai aiškiai parodo organizacijos stipriąsias ir tobulintinas sritis bei suteikia galimybę atlikti tikslines pataisas.

2.1. Palankių klientų rodiklio (PKR) 2025 metais apibendrinimas

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pasitikėjimas VTEK tarp skirtingų tikslinių grupių išlieka aukštas. Labiausiai institucija pasitiki atitikties pareigūnai – 7 iš 10 nurodė, kad pasitiki VTEK (9 arba 10 balų iš 10). VTEK pasitiki maždaug pusė (49 proc.) vadovų. Tarp deklaruojančiųjų privačius interesus VTEK pasitiki arti trečdalis (29 proc.), o nepasitiki – 34 proc.

Per metus pasitikėjimas VTEK mažėjo tarp vadovų (58 proc. → 49 proc.) ir deklaruojančių interesus asmenų (35 proc. → 29 proc.). Tarp atitikties pareigūnų pasitikėjimo lygis išliko stabilus. Bendras pasitikėjimas VTEK augo neutralaus vertinimo sąskaita.

Vadovų grupėje, nors skaitinė reikšmė sumažėjo, VTEK labiausiai pasitiki biudžetinių įstaigų vadovai (visų suteiktų balų vidurkis – 8,1 iš 10; buvo 8,7). Menkai institucija pasitiki viešųjų įstaigų vadovai (vidurkis – 7,2). Pastarasis įvertis, lyginant su praėjusiu laikotarpiu, taip pat sumažėjo. Tačiau valstybės politikai apie VTEK atsiliepija palankiau (pasitikėjimo vidurkis augo nuo 7,3 iki 7,9).

Dauguma apklaustųjų nesutinka su teiginiu, kad VTEK yra baudžianti institucija. Vertinimai tikslinėse grupėse išlieka panašūs, lyginant su praėjusių metų laikotarpiu.

Atitikties pareigūnai dažniausiai sutinka, kad VTEK padeda valdyti interesų konfliktus ar spręsti kitas interesų derinimo situacijas (50 proc.). Vadovų ir deklaruojančiųjų grupėse neutralūs ir neigiami vertinimai sudaro didesnę dalį. Lyginant su praėjusių metų rezultatais, vadovų vertinimas sumažėjo (vidurkis nuo 7,3 iki 6,6 iš 10), ypač biudžetinių ir viešųjų įstaigų grupėse.

Šiek tiek daugiau nei trečdalis (35 proc.) atitikties pareigūnų sutinka su tuo, kad VTEK padeda nustatyti rizikas dėl interesų konfliktų, atstovavimo, dovanų priėmimo, atvėsimo laikotarpio ir kitų apribojimų. Įvertis per metus išliko panašus, nors stebimas nereikšmingas aukštų įvertinimų dalies mažėjimas ir neutralios skaitinės reikšmės padidėjimas.

Kreipdamiesi konsultacijos dėl interesų konfliktų valdymo, vadovai dažniausiai rinkęsi VTEK. Tai dažniau būdinga biudžetinių įstaigų bei valstybės ar savivaldybės įmonių vadovams. Per metus padaugėjo tų, kurie nepriklausomus teisininkus ar ekspertus renkasi antroje vietoje, ir sumažėjo tų, kurie juos renkasi trečioje vietoje. Šis pokytis stebimas tarp viešųjų įstaigų vadovų.

77 proc. atitikties pareigūnų ir maždaug ketvirtadalis (27 proc.) deklaruojančiųjų nurodė, kad žino apie VTEK nuotolinius mokymus. Maždaug trečdalis (32 proc.) atitikties pareigūnų ir 14 proc. deklaruojančiųjų juos naudoja dažnai. Per metus tarp atitikties pareigūnų sumažėjo tiek nuotolinių mokymų žinomumas, tiek dažnas jų naudojimas.

VTEK atitikties testai žinomi maždaug pusei atitikties pareigūnų (53 proc.) ir penktadaliui vadovų (20 proc.). Pusė atitikties pareigūnų (51 proc.) ir trečdalis vadovų (32 proc.) juos vertina kaip naudingus.

VTEK nuomonėmis ir internetinėje svetainėje skelbiamais išaiškinimais dažnai naudojasi maždaug trečdalis atitikties pareigūnų (34 proc. pasirinko 9 arba 10 balus iš 10). Per metus sumažėjo jų naudojimo vidurkis (7,9 → 6,7 balų iš 10).

PINREG sistemos vertinimas, nors šiek tiek žemesnis nei 2024 metais, išlieka stabilus – **dauguma atitikties pareigūnų (66 proc.) sutinka, kad sistema yra patogi deklaruoti privačius interesus**. Šiemet sistemos patogumą aukštai įvertino mažiau atitikties pareigūnų, bet sumažėjo ir šią funkciją naudojančių respondentų dalis. Deklaruojančių privačius interesus asmenų grupėje vertinimas išlieka stabilus, nors sistemą, kaip sudėtingą, vertinančiųjų dalis padidėjo nuo 22 proc. iki 27 proc.

Konsultacijos telefonu yra vertinamos gerai, ypač tarp atitikties pareigūnų. Vidutinės vertinimo reikšmės tarp atitikties pareigūnų išliko aukštos, tarp deklaruojančiųjų – šiek tiek sumažėjo.

Elektroniniu paštu ar raštu teikiamų paklausimų įvertio reikšmė atitikties pareigūnų grupėje rodo gerėjančias tendencijas. Tarp deklaruojančiųjų vertinimai prastesni. Tačiau tai galėjo lemti nedidelis tokių paklausimų teikusių asmenų skaičius.

3. VTEK tyrimų 2025 m. apžvalga ir esminės išvados

Toliau pateikiama 2020 m. – 2025 m. statistika, susijusi su Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos vykdomais galimų pažeidimų tyrimais.

3.1. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas (VPIDĮ)

Rodiklis	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Gautų pranešimų skaičius	338	358	242	247	215	294
Pre-tyrimai dėl VPIDĮ	102	118	97	36	54	52
Raginimai pateikti, patikslinti, papildyti deklaraciją	90	78	54	24	24	23
Atliktų tyrimų skaičius	119	71	55	24	28	23
Konstatuota pažeidimų	76	44	35	19	25	18
Pažeidimų nenustatyta arba tyrimas nutrauktas	43	27	20	5	3	5
Apskųstų teismui sprendimų skaičius	16	8	7	7	3	1
– išnagrinėta teismuose, sprendimai įsiteisėjo	16	8	7	7	2	1
– iš jų nepalankių VTEK sprendimų	2 ir 2 iš dalies nepalankūs	1 ir 1 iš dalies nepalankūs	1	2	0	0

Pagrindinės išvados:

- Asmenys stropiau laikosi VPIDĮ nustatytos pareigos deklaruoti savo privačius interesus. Tai rodo ir mažėjantis VTEK siunčiamų raginimų deklaruoti skaičius.
- Kaip ir kasmet, 2025 metais VTEK daugiausia tyrimų atliko dėl galimų interesų konfliktų – 11 pažeidimų. Iš jų – du asmenys pripažinti šiurkščiai pažeidę VPIDĮ nuostatas, nes realizavo savo privatų interesą. Didėja tyrimų dėl VPIDĮ nuostatų, draudžiančių naudotis tarnybinėmis pareigomis ir tarnybiniu statusu bei valstybės ar savivaldybės turtu ne tarnybinei veiklai, skaičius. 2025 metais priimti 7 tokie sprendimai (konstatuoti 6 pažeidimai). 2 tyrimai atlikti dėl apribojimo įsidarbinti.
- Dėl žmogiškųjų išteklių stokos VTEK daugiau nei 30 gautų pranešimų, kuriuose pateikta pagrįstos informacijos apie VPIDĮ nuostatų nesilaikymą, perdavė nagrinėti ir tyrimus atlikti institucijos ar įstaigos vadovui arba savivaldybių tarybų etikos komisijoms (dėl savivaldybių tarybų narių elgesio įvertinimo).
- Kaip ir 2024 metais, ataskaitiniu laikotarpiu VTEK du asmenis pripažino šiurkščiai pažeidusiais VPIDĮ nuostatas. 2025 metais už šį administracinį nusižengimą visiems keturiems asmenims buvo paskirtos baudos.

3.2. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (LVĮ)

Rodiklis	2021	2022	2023	2024	2025
Gautų pranešimų skaičius	25	15	21	17	19
Pre-tyrimai dėl LVĮ	–	–	–	6	8
Atliktų tyrimų skaičius	20	6	6	2	13
– VTEK konstatuoti pažeidimai dėl lobisto nedeklaruotos lobistinės veiklos	1	0	1	0	0
– VTEK konstatuoti pažeidimai dėl į lobistų sąrašą neįrašytų asmenų lobistinės veiklos	11	2	3	2	11
Apskųstų teismui sprendimų skaičius	5	1	0	1	3
– išnagrinėta teismuose, sprendimai įsiteisėjo	5	1	0	1	0
– iš jų nepalankių VTEK sprendimų	2	0	0	0	0

Pagrindinės išvados:

- Gautų pranešimų skaičius panašus, kaip ir ankstesniais metais, bet dauguma jų buvo pagrįsti, t. y. sudarantys pagrindus tyrimams dėl galimo LVĮ pažeidimo pradėti.
- Visus tyrimus VTEK atliko dėl į lobistų sąrašą neįrašytų asmenų vykdytos galbūt neteisėtos lobistinės veiklos. Tik dviem atvejais LVĮ pažeidimas nebuvo pripažintas. 5 tyrimus VTEK pradėjo savo iniciatyva.
- Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT), išnagrinėjęs pareiškėjo skundą, paliko galioti VTEK 2024 metais priimtą sprendimą. 2025 metais pateikti 3 skundai dėl VTEK priimtų sprendimų iki šios dienos dar neišnagrinėti.

3.3. Išankstinis ginčų nagrinėjimas (dėl savivaldybių tarybų etikos komisijų sprendimų)

Rodiklis	2020	2021	2022	2023	2024	2025
VTEK gautų skundų skaičius	21	56	24	17	43	63
– Teikė pareiškėjas (piliėtis, politikas, žurnalistas) dėl EK sprendimo	12	30	13	8	21	48
– Teikė tiriamasis (politikas), kurio atžvilgiu pažeidimą konstatavo EK	9	26	11	9	22	15
Nepriimtų skundų skaičius	6	13	14	8	20	7
Išnagrinėtų bylų skaičius	12	40	12	8	22	50 (8 perkelta į 2026 m.)
– VTEK patenkino skundą, panaikino EK sprendimą	6	21	7	8	19	12

Pagrindinės išvados:

- Itin išaugo priimtų skundų ir išnagrinėtų bylų kiekis.
- Komisijai skundžiamuose savivaldybių tarybų etikos komisijų sprendimuose mažėja procedūrinių pažeidimų.
- Pagrindinės priežastys, lemiančios VTEK sprendimą panaikinti skundžiamus savivaldybių tarybų etikos komisijų sprendimus: tiriamasis asmuo neįgyvendina savo teisės į gynybą, nes netinkamai suformuluojamas tyrimo jo atžvilgiu dalykas, sprendimai nemotyvuoti ir nepagrįsti objektyviais duomenimis (faktais).

2025 metais itin išaugo išankstinio ginčų nagrinėjimo (IGN) bylų skaičius: gauti 63 skundai, iš kurių tik 7 nepriimti nagrinėti. Lyginant su 2024 metų laikotarpiu, išnagrinėtų bylų skaičius išaugo daugiau nei dvigubai. Šį pokytį lėmė LVAT 2025 m. sausio 15 d. priimta nutartis. Iki tol VTEK laikėsi pozicijos, kad skundo dėl atitinkamos institucijos sprendimo nepradėti tyrimo dėl asmens elgesio vertinimo nagrinėjimas nepriskirtas VTEK kompetencijai ir turėtų būti teikiamas teismui. Tačiau LVAT minėta nutartimi suformavo praktiką, kad skundas privalomąja išankstinio ginčo nagrinėjimo tvarka VTEK teikiamas ir tais atvejais, kai EK nusprendžia tyrimo nepradėti. Tai yra pagrindinė priežastis, kodėl sistemingai didėja VTEK nagrinėjamų IGN skundų skaičius.

3.4. Kitų institucijų ir įstaigų atlikti tyrimai

Toliau teikiama informacija apie tai, kokie tyrimai buvo atliekami dėl galimų VPIDĮ ir VPEK nuostatų pažeidimų. Ši informacija gali būti naudinga norint suprasti, kas atsakingas už tyrimų atlikimą, kokie yra tyrimų rezultatai ir kaip juos vertina pati Vyriausioji tarnybinės etikos komisija.

Kas atlieka tyrimus?

- **Institucija ar įstaiga, kurioje asmuo dirba.** Jeigu asmuo, dėl kurio gautas skundas, dirba tam tikroje institucijoje, ši institucija privalo atlikti galimo tarnybinio nusižengimo ar darbo pareigų pažeidimo tyrimą arba (priklausomai nuo asmens statuso) tyrimą atlikti pagal VTEKĮ ketvirtojo skirsnio nuostatas.
- **Įstaigą prižiūrinti aukštesnioji institucija.** Jeigu skundžiamas asmuo yra įstaigos vadovas, tyrimą atlieka jį į pareigas priėmęs ar paskyręs subjektas arba kolegiali valstybės ar savivaldybių institucija.
- **Savivaldybių tarybų etikos komisijos** savivaldybių merų ir savivaldybių tarybų narių tarnybinių elgesį vertina VPIDĮ ir VPEK nuostatų požiūriu.

Ką dar svarbu žinoti apie tyrimus?

Jeigu iš tyrimo medžiagos matyti, kad valstybės tarnautojas ar darbuotojas pažeidė VPIDĮ nuostatas, tai veika gali būti pripažįstama tarnybiniu nusižengimu (valstybės tarnautojų) arba darbo pareigų pažeidimu (dirbančių pagal darbo sutartį). Tyrimai dėl tarnybinių nusižengimų ar darbo pareigų pažeidimų atliekami pagal atitinkamus teisės aktus, o sprendimus priima pačios institucijos ar įstaigos.

Sprendimų pateikimas VTEK

Per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo institucija priimtą sprendimą ir visą atlikto tyrimo medžiagą privalo pateikti VTEK.

Jeigu atlikus tarnybinio nusižengimo (ar darbo pareigų pažeidimo) tyrimą nustatomas VPIDĮ pažeidimas, priimtas sprendimas siunčiamas VTEK korupcijos prevencijos tikslais. Tokiu atveju atlikto tyrimo medžiagos VTEK nevertina.

VTEK taip pat nevertina ir savivaldybių tarybų etikos komisijų pateiktų sprendimų, atlikus tyrimus dėl valstybės politikų elgesio atitikties VPEK nuostatomis. Pareiga vertinti tokio tyrimo pagrįstumą ir teisėtumą VTEK atsiranda, gavus skundą privaloma išankstine ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka.

2025 metais savivaldybių tarybų etikos komisijų (EK) atliktų tyrimų duomenys

2025 metais VTEK gavo informaciją apie savivaldybių tarybų EK 52 tyrimų rezultatus. Dauguma tyrimų (38) buvo atlikti dėl VPEK galimų pažeidimų, iš jų – 24 atvejais konstatuoti pažeidimai.

Savivaldybių tarybų EK pateikė VTEK įvertinti 21 sprendimą, kuriuo buvo (ne)pripažinti valstybės politikų padaryti VPIDĮ nuostatų pažeidimai. Suabejojusi dėl VPIDĮ nuostatų taikymo 5 sprendimuose, Komisija nusprendė atlikti savarankiškus tyrimus. Dar 3 atvejais pateiktų sprendimų VTEK nusprendė nevertinti, kadangi per VTEKĮ nustatytą terminą dėl jų buvo gauti IGN skundai. VTEK šiuos skundus priėmė. Juos išnagrinėjusi, VTEK 2 savivaldybių tarybų etikos komisijų sprendimus nusprendė panaikinti, 1 skundą atmetė kaip nepagrįstą.

3.5. Pagrindinės išvados dėl tyrimų

- **VPIDĮ tyrimai.** Padaugėjo pranešimų dėl asmenų elgesio atitikties VPIDĮ nuostatomis vertinimo. Didžioji dalis VTEK tyrimų susiję su pareigos vengti interesų konflikto pažeidimais. Deja, išvelgusi pagrįstos informacijos apie VPIDĮ nuostatų nesilaikymą, VTEK dėl žmogiškųjų išteklių stokos daugiau nei 30 pranešimų perdavė nagrinėti ir sprendimus priimti kitiems subjektams.
- **LVĮ tyrimai.** Nors pranešimų apie galimus pažeidimus kiekis išliko panašus, tačiau VTEK atliktų tyrimų skaičius žymiai didesnis. Be to, 5 tyrimus dėl LVĮ galimo pažeidimo VTEK pradėjo savo iniciatyva, susipažinusi su gautame pranešime bei tiriamojo subjekto paaiškinime nurodytais duomenimis.
- **Išankstinis ginčų nagrinėjimas (IGN).** Nors skundų dėl savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtų sprendimų padaugėjo beveik trečdaliu, išnagrinėtų bylų skaičius išaugo daugiau nei dvigubai. Šią situaciją iš esmės lėmė ataskaitinių metų pradžioje LVAT priimtas sprendimas, kuriuo Teismas pasisakė, kad savivaldybės tarybos etikos komisijos sprendimas nepradėti tyrimo pirmiausiai turi būti nagrinėjamas privalomąja išankstinio ginčo nagrinėjimo tvarka, skundą paduodant VTEK.

Apibendrinimas

2025 metų statistikos duomenimis, žymiai daugėja pranešimų dėl VPIDĮ, LVĮ bei VPEK pažeidimų ir skundų, teikiamų VTEK kaip išankstinei privalomai ginčų nagrinėjimo ne teisme institucijai, skaičius. Apie 80 proc. pradėtų ir atliktų tyrimų patvirtina, buvus pažeidimą.

2025 metais VTEK susidūrė su išskirtinai dideliu darbo krūviu, kurį išaugino pasikartojantys ir ne retai tuo pačiu klausimu teikiami skundai dėl savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtų sprendimų (IGN skundai). Visų pirma dėl EK nepradėtų tyrimų, o vėliau, vienai iš ginčo šalių nesutinkant su EK priimtais sprendimais, VTEK nagrinėja ginčą pakartotinai. Pavyzdžiui, tenkinus vieną pareiškėjo skundą dėl EK nepradėtų 6 tyrimų, vėliau VTEK nagrinėjo jau 6 atskiras bylas pagal pateiktus 6 skundus. Dar daugiau, šiuo konkrečiu atveju, tikėtina, bylos būtų nagrinėtos ir trečią kartą, bet VTEK dėl suėjusio VPEK nustatyto 1 metų senaties termino valstybės politiko elgesiui įvertinti, nebegalėjo teikti EK nurodymo tyrimus atlikti pakartotinai. Pabrėžtina, kad nuo pirmo skundo 2025 metų vasarį iki paskutinės bylos išnagrinėjimo lapkritį dienos procesas truko beveik dešimt mėnesių (VTEK privalėjo du kartus atlikti to paties pobūdžio analizę,

bet jau kitu procesiniu lygmeniu). Tai aiškiai iliustruoja tiek veiklos apimtis, tiek procedūrų sudėtingumą, nusako žmogiškųjų išteklių ir laiko sąnaudas.

Teismas, išnagrinėjęs 19 skundų dėl VTEK per pastaruosius ketverius metus priimtų sprendimų, tik 3 bylose priėmė VTEK nepalankius sprendimus.

Išteklių stoka. Dėl kritiškai nepakankamų žmogiškųjų išteklių, augant pranešimų dėl pažeidimų ir IGN bylų skaičiui, VTEK bus priversta vis dažniau pranešimus perduoti nagrinėti kitiems subjektams. Maža to, daugelio atliekamų tyrimų terminus tenka pratęsti.

4. Prevencija ir atitiktis

4.1. Konsultavimas ir rekomendacijos

Ataskaitiniais metais ir toliau vykdytas nuolatinis įstaigų vadovų, jų atstovų (atitikties pareigūnų) bei privačius interesus deklaruojančių asmenų ar kitų suinteresuotųjų konsultavimas jiems aktualiais VPIDĮ, LVĮ ir VPEK nuostatų įgyvendinimo klausimais. Komisijos nuomonė buvo teikiama, tiesiogiai bendraujant telefonu ar skubiai atsakant į gautus paklausimus el. paštu.

Rodiklis	2021	2022	2023	2024	2025
Konsultavimas, nuomonės bei rekomendacijos	498	525	605	772	924

Ataskaitiniu laikotarpiu VTEK siekė efektyviai atliepti vis didėjantį konsultacijų ir rekomendacijų poreikį. Todėl į didžiąją dalį el. paštu gautų ir kvalifikuotu parašu nepasirašytų paklausimų buvo atsakoma, taikant jau turimą analogišką VTEK praktiką. VTEK darbuotojai atsakė į paklausimus, pateikdami panašioje situacijoje suformuluotą VTEK nuomonę. Ataskaitiniais metais didžioji dalis paklausimų buvo gauti ir į juos atsakyta el. paštu per 1-3 darbo dienas. Tai reiškia, kad suinteresuoti asmenys kiekvienu jiems rūpimu klausimu eksperto pagalbos sulaukia nedelsiant.

2025 metais pateiktų rekomendacijų duomenys

Rodiklis	2025
Oficialios Komisijos nuomonės	144
El. paštu darbuotojų teikiamos nuomonės/rekomendacijos	268
El. paštu darbuotojų teikiamos konsultacijos dėl privačių interesų deklaravimo bei PINREG funkcionalumų įgyvendinimo	512

4.2. Pareigybių derinimas

Ataskaitiniais metais nagrinėti įstaigų teikiami pareigybių aprašymai dėl jų įtraukimo į privačius interesus deklaruojančių asmenų sąrašą. VTEK vertino, ar aprašymuose nustatytos funkcijos atitinka VPIDĮ 4 straipsnio 3 dalies 13 punkte nustatytus reikalavimus, ir suderino **38 įstaigų pateiktas 412 pareigybių**. Įstaigų vadovų iniciatyva šios pareigybės buvo įtrauktos į deklaruojančių asmenų sąrašus.

Rodiklis	2023	2024	2025
Suderintos pareigybės	338	234	412

Didėjantis deklaruojančiųjų asmenų ratas rodo augantį organizacijų vadovų sąmoningumą ir atsakomybę, skatinant skaidrumo kultūrą. Viešojo sektoriaus darbuotojai, kurių pareigos susijusios su valstybės ar savivaldybių biudžeto lėšų valdymu, turto administravimu, sprendimų rengimu ir priėmimu ar viešųjų paslaugų teikimu, vadovų iniciatyva vis dažniau įtraukiami į deklaruojančiųjų asmenų sąrašus. Šis žingsnis reikšmingai prisideda prie aukštesnių skaidrumo standartų diegimo ir stiprina visuomenės pasitikėjimą viešojo sektoriaus institucijomis.

4.3. VTEK mokymai: strateginis posūkis nuo tiesioginių (vykstančių per *Microsoft Teams* programą) prie 24/7 nuotolinių E. mokymų

Toliau aptariami VTEK mokymų pokyčiai 2021 m. – 2025 m. laikotarpiu. Svarbiausias pokytis – nuo 2025 metų pradėti nuotoliniai E. mokymai PINREG platformoje.

4.3.1. Tiesioginiai mokymai (per *Microsoft Teams* programą)

Mokymai vyksta gyvai, t. y. nustatytu laiku naudojantis *Microsoft Teams* ar kita programa. Pastebima, kad asmenys, baigę nuotolinius E. mokymus, siekia gilinti įgytas žinias interesų derinimo ar lobistinės veiklos srityse, dalyvaudami gyvuose mokymuose. Šie mokymai skirti valstybės tarnautojams ir darbuotojams, kurie domisi interesų derinimo bei lobistinės veiklos temomis ir siekia geriau suprasti pagrindinius skaidrumo principus, jų praktinį taikymą bei svarbą organizacijos veikloje. Nors nuolat fiksuojamas gyvų mokymų poreikis, dėl ribotų žmogiškųjų išteklių VTEK šiuo metu neturi galimybės skirti daugiau resursų jų organizavimui.

Mokymo programa	2021	2022	2023	2024	2025	Iš viso
Interesų derinimo mokymai per <i>Microsoft Teams</i>	4 130	1 420	152	1 125	291	7118
Lobistinės veiklos mokymai per <i>Microsoft Teams</i>	2 023	1 300	131	0	40	3494
Iš viso dalyvių:	6 153	2 720	283	1 125	331	10 612

4.3.2. Specializuoti seminarai

2025 metais VTEK organizavo dvylika specializuotų seminarų – **Skaidrumo pusryčių**, kuriuose su atitiktis pareigūnais buvo atvirai kalbama ir ieškoma geriausių sprendimų skaidriai viešojo sektoriaus veiklai užtikrinti:

- Daug dėmesio buvo skiriama vienam veiksmingiausių interesų konflikto užkardymo įrankių – išankstinėms rašytinėms rekomendacijoms. Aptariamas tokių rekomendacijų teisinis statusas ir turinys, kokiais konkrečiais atvejais toks dokumentas teikiamas ir kokiais duomenimis turėtų būti grindžiamas.
- Susitikimų metu atitiktis pareigūnai kėlė jiems rūpimus klausimus dėl privačių interesų deklaravimo, PINREG funkcionalumų naudojimo, interesų konflikto valdymo bei apribojimų pasibaigus tarnybai įgyvendinimo.

4.3.3. Nuotoliniai E. mokymai (24/7)

- **Didelė auditorija.** Lietuvoje yra daugiau nei 160 tūkst. deklaruojančių asmenų, todėl tiesioginių mokymų jau nepakanka. Be to, juos organizuoti tokiai didelei auditorijai yra itin sudėtinga dėl laiko ir žmogiškųjų išteklių trūkumo. E. mokymai leidžia pasiekti visus dalyvius, nepriklausomai nuo laiko ir jų buvimo vietos.
- **Žinių patikra ir individualus įvertinimas.** Naudodamasi žinių patikrinimų testais, VTEK gali tiksliau nustatyti kiekvieno dalyvio gebėjimus, stipriąsias ir silpnąsias sritis, atsižvelgdama į turimą žinių lygį, pritaikyti atitinkamas mokymo programas.
- **Valdymo ir ataskaitų teikimo patogumas.** Elektroninėje mokymų platformoje (PINREG) integruotos ataskaitų generavimo sistemos realiu laiku rodo mokymų eigą. Tai leidžia atitiktis pareigūnams ir vadovams stebėti mokymosi procesą ir identifikuoti žinių spragas.
- **Riboti VTEK ištekliai.** Nors VTEK darbuotojų skaičius nedidelis (26 darbuotojai), pradėję E. mokymus, galime pasiekti daug platesnę auditoriją be papildomų investicijų į personalą.
- **Nors egzistuoja ir kiti panašaus pobūdžio mokymai Lietuvoje,** tačiau jie neatitinka naujausios VTEK formuojamos praktikos reikalavimų.

E. mokymai organizuojami 24/7 principu – dalyviai gali prisijungti prie PINREG bet kuriuo metu.

Mokymo programa	2021 –2003	2024 m. baigė mokymus	2024 m. kvieti asmenys	2025 m. baigė mokymus	2025 m. kvieti asmenys
Privačių interesų deklaravimas	0	8 227	23 140	8555	21776
Lobistinė veikla	0	1 602	4 181	4496	13214
Interesų konflikto identifikavimas ir valdymas	0	519	1 365	9445	25295

Apribojimai pasibaigus tarnybai	0	31	439	6155	16043
Tyrimo dėl deklaruojančio asmens elgesio atitikties Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatomis, mokomoji medžiaga	0	0	0	817	2838
Valstybės politiko elgesio, galimai neatitinkančio Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso nuostatų, tyrimo atlikimo procedūros	0	0	0	38	154
Iš viso (nuotoliniai 24/7)	0	10 379	29 125	28651	76328

Pagrindinės išvados:

2025 metais buvo tęsiamas nuotolinių E. mokymų vykdymas 24/7 principu, išlaikant ankstesnių metų mokymo programų struktūrą ir turinį. Matomas reikšmingas dalyvių skaičiaus augimas visose mokymo programose. Iki 2025 metų pabaigos mokymus atliko 28 651 asmuo, iš viso buvo pakviesti 76 328 asmenys. Tai rodo nuosekliai didėjančią institucijų ir darbuotojų įsitraukimą bei mokymų aktualumą.

Didžiausias besimokančiųjų skaičius stebimas „Interesų konfliktų identifikavimas ir valdymas“ bei „Privačių interesų deklaravimas“ mokymo programose, kurios išlieka aktualiausios viešojo sektoriaus darbuotojams.

Pabrėžtina, kad 2025 metais pradėtos vykdyti dvi naujos mokymo programos, skirtos asmenims, atliekantiems tyrimus:

- „Tyrimo dėl deklaruojančio asmens elgesio atitikties Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatomis, mokomoji medžiaga“;
- „Valstybės politiko elgesio, galimai neatitinkančio Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso nuostatų, tyrimo atlikimo procedūros“.

Nors šios programos buvo vykdomos tik dalį metų, jos sulaukė susidomėjimo ir papildė mokymų pasiūlą, prisidedamos prie asmenų, atliekančių tyrimus, kompetencijų stiprinimo.

4.4. Etikos lygmens įsivertinimo testai

2024 metais VTEK pradėjo naują iniciatyvą – parengė tris atitikties testus (klausimynus), skirtus viešojo sektoriaus organizacijoms įsivertinti atitiktį VPIDĮ ir LVĮ nuostatomis. Testai (klausimynai) pritaikyti skirtingiems atsakomybės lygiams ir funkcijoms.

Kodėl reikalingi atitikties testai (klausimynai)?

- **Skaidrumo užtikrinimas**

VTEK, prižiūrėdama VPIDĮ ir LVĮ įgyvendinimą, siekia padėti organizacijoms laiku nustatyti ir valdyti interesų konfliktų, korupcijos ar neteisėtos lobistinės veiklos riziką.

- **Veiksmingas rizikos valdymas**

Pagal tarptautinius standartus (pavyzdžiui, ISO 31000), nevaldoma rizika gali sukelti finansinių nuostolių ir teisinių pasekmių, padaryti žalą reputacijai.

- **Praktinė pagalba**

Remdamasi testų (klausimynų) atsakymais, VTEK teikia individualizuotas rekomendacijas, kaip tobulinti privačių interesų deklaravimo, nusišalinimo procedūras, atskleisti lobistinę įtaką.

Kokie testai (klausimynai) yra sukurti?

- **Bendrasis organizacijos atitikties įsivertinimo klausimynas**

Iš dviejų dalių: pirmoji dalis skirta įsivertinti VPIDĮ nuostatų laikymąsi, antroji dalis – toms organizacijoms, kurioms aktualus LVĮ.

- **Klausimynas atitikties pareigūnui (įgaliotam asmeniui)**

Padedą nustatyti, ar atitikties pareigūnas turi pakankamus įgaliojimus, teisę rengti išankstines rašytines rekomendacijas ir pan.

- **Klausimynas organizacijos vadovui**

Orientuotas į strateginius aspektus: ar organizacijoje egzistuoja rizikos valdymo sistema, apimanti viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją, ar atliekamas aukščiausiojo lygmens vadovų veiklos rizikos vertinimas ir kt.

Kaip taikomi testai (klausimynai)?

- **Savianalizė**

Viešojo sektoriaus organizacijos prisijungia prie PINREG ir atlieka atitinkamą testą (klausimyną).

- **VTEK rekomendacijos**

Organizacijos, atlikusios testą (klausimyną), mato savo įsivertinimo rezultatus (gali surinkti iki 100 proc.). Pagal tai iškart pateikiamos gairės, kaip gerinti deklaravimo ir (ar) nusišalinimo procedūras, taip pat kitos konkrečios priemonės veiklai tobulinti tose srityse, kuriose organizacijos patiria VPIDĮ ir LVĮ vykdymo atitikties sunkumų.

- **Nuolatinis tobulėjimas**

Organizacijos, reguliariai atliekančios testus (klausimynus), gali stebėti savo pažangą ir valdyti atitikties riziką.

Iniciatyvos rezultatai 2025 metais

2025 metais VTEK pakvietė savivaldybių administracijas, įstaigas bei paslaugas gyventojams teikiančias bendroves užpildyti atitikties testus. Kvietimai išsiųsti iš viso 170 organizacijų.

Rezultatai parodė:

- geriausiai rizikos valdomos savivaldybių administracijose;
- silpniausiai – viešosiose įstaigose;
- sveikatos priežiūros įstaigos skiria per mažai dėmesio neteisėtos lobistinės veiklos prevencijai.

Išskirtinos šios tobulintinos sritys:

- Kai kurios interesų konflikto valdymo priemonės (pvz., nušalinimas ir išankstinės rekomendacijos) nėra pakankamai gerai žinomos ir taikomos.
- Nusišalinus organizacijos vadovui, VTEK apie tai nėra informuojama per PINREG. Informacija nėra skelbiama ir organizacijos interneto svetainėje.
- Valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys nėra supažindinami su jiems nustatytais atstovavimo apibojimais.
- Organizacijos nėra parengusios ir patvirtinusios patirtos lobistinės įtakos deklaracijų pildymo ir pateikimo tvarkos aprašo.
- Atitikties pareigūnui, kaip organizacijos atstovui, nesuteiktos teisės prisijungti prie PINREG. Jo funkcijos nėra įtvirtintos pareigybės aprašyme.

	Testo pavadinimas	Išsiųsta	Atsakė	Organizacijų, kurių rezultatas 80 ir daugiau proc., dalis %	Organizacijų, kurių rezultatas nuo 50 iki 80 proc., dalis %	Organizacijų, kurių rezultatas mažiau negu 50 proc., dalis %
BĮ (savivaldybių administracijos)	Bendrieji organizacijos atitikties įsivertinimo klausimai, I dalis (VPIDĮ)	60	53	54,72	45,28	0,00
BĮ (savivaldybių administracijos)	Bendrieji organizacijos atitikties įsivertinimo klausimai, II dalis (LVĮ)	60	52	69,23	15,38	15,38
BĮ (savivaldybių administracijos)	Klausimai atitikties pareigūnui	60	53	54,72	35,85	9,43

Bļ (savivaldību administrācijas)	Klausimai organizācijas vadovui	60	48	58,33	39,58	2,08
Bļ (gimnazijas)	Bendrieji organizācijas atitikties įsivertinimo klausimai, I dalis (VPIDĮ)	40	18	27,78	55,56	16,67
Bļ (gimnazijas)	Bendrieji organizācijas atitikties įsivertinimo klausimai, II dalis (LVĮ)	40	18	27,78	33,33	38,89
Bļ (gimnazijas)	Klausimai atitikties pareigūnui	40	14	42,86	28,57	28,57
Bļ (gimnazijas)	Klausimai organizācijas vadovui	40	18	83,33	16,67	0,00
VšĮ	Bendrieji organizācijas atitikties įsivertinimo klausimai, I dalis (VPIDĮ)	30	22	22,73	59,09	18,18
VšĮ	Bendrieji organizācijas atitikties įsivertinimo klausimai, II dalis (LVĮ)	30	20	30,00	20,00	50,00
VšĮ	Klausimai atitikties pareigūnui	30	21	23,81	52,38	23,81
VšĮ	Klausimai organizācijas vadovui	30	20	60,00	25,00	15,00

AB ir UAB	Bendrieji organizacijos atitikties įsivertinimo klausimai, I dalis (VPIDĮ)	40	23	30,43	52,17	17,39
AB ir UAB	Klausimai atitikties pareigūnui	40	21	57,14	14,29	28,57
AB ir UAB	Klausimai organizacijos vadovui	40	24	62,50	33,33	4,17

4.5. Vidaus kontrolės sistemos dalis

VPIDĮ kontrolė (šeštasis skirsnis), kuria siekiama užkirsti kelią galimiems interesų konfliktams viešojo sektoriaus organizacijose, yra laikoma sudėtine vidaus kontrolės sistemos dalimi. Tai itin svarbu kalbant apie kontrolės aplinką ir atitiktį (angl. *compliance*) teisės aktams. Puikus būdas įvertinti, kaip konkrečios organizacijos integruoja interesų konfliktų rizikos valdymą į savo vidaus kontrolės sistemas, – pagal trijų gynybos linijų principą.

Tai yra integruota rizikos valdymo sistema, kurioje pirmoji (veiklos) linija apima kasdienės darbuotojų ir vadovų veiklas, antroji (atitikties, rizikų valdymo funkcijos) – specialius asmenis, prižiūrinčius interesų konfliktų riziką ir lobistinės veiklos skaidrumą, trečioji (vidinis ar išorinis auditas) – objektyvų vertinimą, ar pirmosios dvi linijos veikia efektyviai.

Toliau pateikiami duomenys apie tai, kaip viešajame sektoriuje galima įvertinti VPIDĮ pažeidimo riziką pagal statistinius duomenis, fiksuojamus PINREG sistemoje.

Pirmoji linija: 4 000 organizacijų ir 160 000 deklaruojančių asmenų

- Iš viso apie 4 000 viešojo sektoriaus subjektų privalo vadovautis Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymu (VPIDĮ) bei Lobistinės veiklos įstatymu (LVI).
- Apie 160 000 asmenų (valstybės tarnautojai ir kiti privalantieji deklaruoti privačius interesus) turi laiku atnaujinti deklaracijas, nusišalinti kilus interesų konflikto situacijai ir vengti neskaidrios lobistinės įtakos.
- Pirmajai linijai būtina aiški informacija, paprastos procedūros ir išankstinis vidinis mokymas.

Antroji linija: atitikties pareigūnų trūkumas ir menkas aktyvumas

Viešojo sektoriaus organizacijose antrosios linijos funkcijas atlieka atitikties pareigūnai (arba kiti įgalioti asmenys), prižiūrintys VPIDĮ ir LVĮ nuostatų įgyvendinimą. Vis dėlto turimi duomenys rodo tam tikrus nesklandumus:

1. Registracija PINREG sistemoje

- Iš galimų 4 000 organizacijų ataskaitiniais metais skaičiuojama 1 058 užsiregistravusių atitikties pareigūnų (26 proc.). Palyginus su 2024 metais, kai užsiregistravusių atitikties pareigūnų buvo 1 000, šis skaičius padidėjo labai nežymiai, vos 1.5 proc.
- Dauguma organizacijų vis dar neturi paskirtų specialistų, gebančių taikyti ir prižiūrėti interesų konfliktų valdymo procedūras.

2. Mokymų organizavimas

- Iš maždaug 1 000 užsiregistravusių atitikties pareigūnų 2024 metais **tik 5 atitikties pareigūnai** PINREG sistemoje savarankiškai sukūrė naujas nuotolinių mokymų programas. **2025 m. fiksuotas didesnis aktyvumas** – papildomai **11 atitikties pareigūnų** sukūrė naujas mokymų programas.
- 2024 metais **130 atitikties pareigūnų** priskyrė (savo ar VTEK parengtus) mokymus savo įstaigų darbuotojams. **2025 metais šis rodiklis reikšmingai išaugo – užfiksuoti 363 mokymų priskyrimo atvejai**, kas rodo didėjančią PINREG sistemos funkcionalumo naudojimą.

3. Nusišalinimų ir nušalinimų tvarka

- Pagal VPIDĮ 11 straipsnį, kiekvienas deklaruojantis asmuo privalo nusišalinti, kai kyla interesų konfliktas. Esant reikalui, atitikties pareigūnas organizuoja nušalinimo procedūrą ir, jei taikoma, praneša apie ją VTEK per PINREG.
- 2025 metų duomenimis, 101 atitikties pareigūnas teikė pranešimus dėl nusišalinimų arba nušalinimų.

Toliau teikiami duomenys apie pranešimus (2024 m. – 2025 m. laikotarpiu):

2024 metai		2025 metai	
Pranešimų apie nu(si)šalinimus intervalas	Organizacijų skaičius	Pranešimų apie nu(si)šalinimus intervalas	Organizacijų skaičius
200–300	1	200–300	2
150–199	1	150–199	0
100–149	1	100–149	5
50–99	6	50–99	2

30–49	4	30–49	4
20–29	1	20–29	1
10–19	3	10–19	4
5–9	3	5–9	9
2–4	22	2–4	26
1	59	1	48

Organizacijos struktūros suformavimas PINREG

Nepaisant PINREG sistemoje sudarytos galimybės suformuoti organizacijos struktūrą, šia funkcija naudojasi palyginti nedidelė dalis atitikties pareigūnų. 2024 metais 230 atitikties pareigūnų suformavo organizacijos struktūrą, o 2025 metais suformuotų organizacijos struktūrų yra 254. Taigi, lyginant su 2024 metais, šis skaičius padidėjo tik 9,4 %.

Nesant suformuotos organizacijos struktūros PINREG sistemoje, vadovams ir atitikties pareigūnams sumažėja galimybės visapusiškai naudotis sistemos teikiamais funkcionalumais, o tai riboja efektyvų interesų konfliktų priežiūros, kontrolės ir rizikų prognozavimo procesų vykdymą.

Trijų kriterijų įgyvendinimas (organizacijos struktūra, nusišalinimai ir nušalinimai, mokymų priskyrimas)

Iš maždaug 4 000 organizacijų visus tris nustatytus rodiklius, t. y. PINREG sistemoje suformuotą organizacijos struktūrą, darbuotojams priskirtus mokymus bei suvestus duomenis apie nusišalinimus ar nušalinimus 2024 metais atitiko 41 organizacija, 2025 metais – 69 organizacijos.

Organizacijų, kurios PINREG sistemoje atitiko bent du iš trijų nustatytų kriterijų, skaičius 2024 metais siekė 51, o 2025 metais išaugo iki 168 organizacijų, kas rodo teigiamą šio rodiklio dinamiką.

Trečioji linija: menkos galimybės vykdyti nepriklausomą auditą

Tam, kad galėtų veikti trečioji – vidinio (ar išorės) audito linija, būtina, kad antroji linija užtikrintų tinkamą duomenų ir procedūrų pagrindą. VTEK žiniomis, pasitaiko tik pavienių iniciatyvų išsamiau vertinti interesų konfliktų valdymo efektyvumą (ar atlikti lobistinės veiklos rizikos auditą).

Rezultatas – trečiosios linijos praktinė nauda kol kas minimali, o auditorių rekomendacijos, jeigu yra pateikiamos, neretai lieka neįgyvendintos dėl riboto antrosios linijos pajėgumo.

Didesnis antrosios ir trečiosios gynybos linijų veiksmingumas lemtų geresnę interesų konfliktų prevenciją ir lobistinės veiklos viešajame sektoriuje skaidrumą bei didintų pasitikėjimą valstybės institucijomis.

4.6. Lobistinė veikla

Toliau apžvelgiama, kaip 2021 m. – 2025 m. laikotarpiu keitėsi lobistinės veiklos statistika (lobistų fizinių ir juridinių asmenų skaičius, deklaracijų skaičius), taip pat platesnis teisinis ir praktinis kontekstas.

4.6.1. Statistika (2021 m. – 2025 m.) ir bendrosios tendencijos

Rodiklis	2021	2022	2023	2024	2025
Fiziniai asmenys, įrašyti į lobistų sąrašą	36	14	19	9	19
Juridiniai asmenys, įrašyti į lobistų sąrašą	120	19	41	14	20
Lobistų LVD (įtakos teisėkūrai deklaracijos)	860	627	635	573	623
Lobistinės veiklos epizodai (kryžminis deklaravimas)	253	233	157	112	101
Aktyviai veikiantys lobistai (pateikė bent vieną LVD)	90	83	82	77	88
Asmenys, įrašyti į darančių įtaką teisėkūrai sąrašą	42	6	27	10	4

2020 m. iš viso veikė 122 lobistai. 2021 m. įregistravus 35 fizinius asmenis ir 120 juridinių asmenų Lietuvoje veikė 255 lobistai (išregistruoti 22). 2022 m. lobistų skaičius padidėjo iki 288 veikiančių lobistų. 2023 m. lobistų sąraše buvo 164 fiziniai ir 184 juridiniai asmenys, iš viso – 348 lobistai, 2024 m. – 362 lobistai. 2025 m. lobistų sąraše buvo 394 lobistai, iš kurių 181 fizinis ir 213 juridinių asmenų.

Duomenys rodo nuoseklų lobistų skaičiaus augimą. Ypač ryškus augimas stebimas juridinių asmenų grupėje, o bendras lobistų skaičius 2025 m., palyginti su 2020 m., yra išaugęs daugiau nei tris kartus.

Atitinkamai matyti ir nuoseklus asmenų, darančių įtaką teisėkūrai, skaičiaus augimas nuo 42 juridinių asmenų 2021 m. iki 85 asmenų 2025 m. (per minėtą laikotarpį iš įtaką teisėkūrai darančių asmenų sąrašo buvo išbraukti 4 juridiniai asmenys).

4.6.2. Kada veikla laikoma lobistine?

Pagal LVĮ lobistine veikla laikoma tikslinga įtaka teisėkūrai, kai:

1. yra atitinkamas subjektas (fizinis ar juridinis asmuo, veikiantis kaip lobistas arba privalantis įsiregistruoti kaip lobistas);
2. siekiama pakeisti, priimti ar panaikinti konkretų teisės aktą;
3. teikiamas aiškus pasiūlymas (argumentuojama, kodėl reikėtų tam tikrų pakeitimų);
4. akivaizdus tikslas įtikinti priimti pageidaujamą sprendimą.

Įstatyme taip pat įtvirtinta 12 išimčių (LVĮ 7 str.). Pavyzdžiui, žiniasklaidos veikla, ekspertų dalyvavimas darbo grupėse, visuomenės konsultavimas TAIS sistemoje, peticijos ir kt.

4.6.3. Bendrosios išvados

Nors LVĮ tobulinamas nuo 2021 metų ir diegiama SKAIDRIS, dalis lobistinės veiklos vis dar nedeklaruojama arba naudojamosi itin plačiomis išimtimis.

Skaidrų lobizmą galima laikyti teigiamu demokratinio proceso elementu, bet jis veiksmingas tik tada, kai visi dalyviai – ir lobistas, ir valdžios atstovas, laikosi įstatymo reikalavimų.

4.7. Asmenų tikrinimas, atvėsimo laikotarpis, deklaracijos

4.7.1. Atvėsimo laikotarpis

VPIDĮ ketvirtajame skirsnyje nustatoma, kad asmenims, baigusiems darbą valstybės tarnyboje, gali būti taikomi vadinamojo atvėsimo (angl. *cooling off*) laikotarpio apribojimai.

Pavyzdžiui, jeigu valstybės tarnautojas pastaraisiais savo darbo metais kontroliavo kokią nors įmonę, nustojęs eiti šias pareigas jis vienus metus negali toje įmonėje eiti pareigų. Taip pat tuo laikotarpiu buvęs valstybės tarnautojas ar darbuotojas, netekęs valstybės tarnyboje dirbančio asmens statuso, negali atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims buvusioje darbovietėje arba bet kurioje įstaigoje, kurios sistemai priklauso buvusi jo darbovietė.

Ar tai absoliutus draudimas?

Ne. VTEK, gavusi asmens prašymą, konkrečiais atvejais gali nuspręsti taikyti išimtį arba jos netaikyti. Sprendžiant, ar taikyti išimtį, atsižvelgiama į dokumentus, informaciją apie buvusio darbuotojo pareigas, jo atsakomybės apimtį, juridinio asmens teisinę formą ir priimtų sprendimų turinį. Pagal VPIDĮ taikytų apribojimų statistika:

VPIDĮ apribojimai	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Apribojimas dirbti (15 str.)						
Gautų prašymų skaičius	3	1	6	11	10	15
VTEK sprendimu taikyta išimtis	0	1	3	8	7	11 (1 atveju nustatyta, kad apribojimas netaikomas)
Apribojimai atstovauti (17 str.)						
Prašymų skaičius	0	0	1	0	1	2
VTEK sprendimu taikyta išimtis	0	0	1	0	0	0

Komentaras

Kad VTEK galėtų priimti sprendimus dėl išimties (netaikyti atvėsimo laikotarpio), reikia daugiau žmogiškųjų išteklių. Komisijai tenka įvertinti visus sprendimus, kuriuos tiesiogiai rengė, svarstė ar priėmė valstybės tarnyboje pareigas ėjęs asmuo per vienus metus. Sprendimų gali būti kelios dešimtys ar net keli šimtai ir, neretai, tai atitinka tyrimo dėl galimo VPIDĮ nuostatų pažeidimo apimtį.

4.7.2. Kandidatų tikrinimas siekiant korupcijos prevencijos

Pagal Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (KPI) nuostatas, Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) bei kitos įgaliotos institucijos turi teisę rinkti informaciją apie asmenis, siekiančius eiti pareigas viešajame sektoriuje. Ši informacija, padedanti įvertinti galimą korupcijos riziką, gali būti gaunama iš kriminalinės žvalgybos subjektų, valstybės registrų ir kitų šaltinių.

Minėtos institucijos, rinkdamos tokią informaciją, kreipiasi ir į VTEK dėl asmens ankstesnių pažeidimų, susijusių su viešųjų ir privačių interesų derinimu, lobistine veikla ar Valstybės politikų elgesio kodekso nuostatų pažeidimų taip užtikrindamos, kad prieš priimant asmenį į svarbias pareigas būtų įvertintas jo patikimumas.

Asmenų tikrinimas	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Iš viso
Patikrintų asmenų skaičius	2 650	3 125	3 947	5 214	5 876	5 942	26 754

Statistikos duomenimis, nuo 2020 metų iki 2025 metų tikrinamų asmenų skaičius išaugo dvigubai, o per pastaruosius penkerius metus VTEK iš viso patikrino per 26 tūkstančius asmenų, kuriems buvo taikoma korupcijos prevencijos procedūra. Tai rodo, kad Lietuvos valstybės formuojamoje politikoje vis labiau vertinama nepriekaištingos reputacijos svarba. Tačiau šis procesas reikalauja ir nemažų VTEK žmogiškųjų išteklių bei kompetencijos.

4.7.3. Privačių interesų deklaracijų viešo skelbimo nutraukimas

Pagal VPIDĮ nuostatas, deklaruojantys asmenys, kurie netenka šio statuso (pavyzdžiui, baigia darbą valstybės tarnyboje), gali kreiptis į VTEK prašydami nutraukti viešą jų deklaracijų skelbimą. VTEK taip pat gali nutraukti deklaracijos viešą skelbimą savo iniciatyva, jeigu turi pagrįstų duomenų, kad asmuo nebeprivalo deklaruoti privačių interesų.

Taip užtikrinama, kad nebūtų viešinami jau neaktualūs duomenys apie asmens deklaruotas pareigas ar privačius interesus, kai jo nebesaisto deklaravimo pareiga.

4.7.4. Nutrauktas deklaracijų viešinimas (statistika):

Nutrauktas PID viešinimas	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Iš viso
Atvejai	974	4 035	2 125	3 517	4 801	4 091	19 543

Per pastaruosius penkerius metus VTEK nutraukė privačių interesų deklaracijų viešą skelbimą daugiau kaip 19 tūkstančių kartų. Ši procedūra reikalauja kruopštaus administravimo, nes deklaruojančių asmenų kaita Lietuvos viešajame sektoriuje yra didelė (apie 160 tūkstančių asmenų privalo deklaruoti privačius interesus).

5. Bendradarbiavimas

5.1. Konferencijos

2025 metais VTEK dar intensyviau plėtojo nacionalinį bendradarbiavimą ir organizavo keletą didelių renginių ir seminarų, kurių tikslas – stiprinti atitikties praktikas ir gerinti interesų konflikto valdymą viešajame sektoriuje.

5.1.1. Konferencija apie viešąjį ir privatų interesą

Konferencijoje „Viešasis ir privatus interesas: kas tai, jeigu ne interesų konfliktas“ organizacijų vadovai, atitikties pareigūnai ir darbuotojai aptarė interesų konflikto situacijų valdymą. Diskutuota apie tikėtino ir akivaizdaus interesų konflikto skirtumus, privataus intereso kilmę ir būtinuosius priežastinius ryšius, remiantis VTEK sprendimų ir teismų praktika. Keltas klausimas, kas lemia asmens pasirinkimą laikytis taisyklių ir ar įmanomas visiškai nešališkas sprendimas.

Konferencijos metu atitikties pareigūnams įteikti apdovanojimai už bendradarbiavimą su VTEK, nuotolinių mokymų sklaidą, valstybės tarnautojų švietimą ir aktyvumą PINREG sistemoje.

5.1.2. Forumas apie lobistinę veiklą

Lobistinės veiklos skaidrumo forume akcentuota skaidrios lobistinės veiklos ir pagrįstų teisėkūros procesų svarba. Dalyviai aktyviai diskutavo, kaip užtikrinti, kad teisės aktai būtų priimami skaidriai ir pamatuotai, o į sprendimų priėmimą būtų įtraukti verslo, institucijų ir visuomenės atstovai. Diskusijų gausa parodė, kad skaidrumo ir atsakomybės temos išlieka itin aktualios, o dialogas tarp suinteresuotų šalių turi būti toliau plečiamas.

Forumo metu VTEK įteikė apdovanojimus „Už skaidresnę lobizmą“ lobistams ir atitikties pareigūnams, kurie pasižymėjo aktyviu lobistinės veiklos atskleidimu, domėjimusi teisės aktų įgyvendinimu ir iniciatyvomis stiprinant skaidrų lobizmą.

5.2. Narystė tarptautinėse organizacijose

2025 m. VTEK aktyviai dalyvavo tarptautinių organizacijų veikloje, siekdama stiprinti kompetenciją ir dalytis sukaupta patirtimi.

Kovo 26–28 d. VTEK atstovai dalyvavo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) Pasauliniame kovos su korupcija ir integralumo forume, EBPO lobistinės veiklos priežiūros institucijų susitikime. Forumų metu aptartos kovos su korupcija, integralumo, skaidraus lobistinės veiklos reguliavimo tendencijos ir iššūkiai, pristatytos atnaujintos EBPO rekomendacijos dėl lobistinės veiklos ir įtakos teisėkūrai.

Lapkričio 13–14 d. VTEK atstovai taip pat dalyvavo viešojo sektoriaus skaidrumo ekspertų susitikime, kuriame aptarta rengiama EBPO Antikorupcijos ir skaidrumo apžvalga *Integrity Outlook 2026*. Ši apžvalga vertina valstybių pažangą, teikia rekomendacijas ir pabrėžia skaidrumo bei atsparumo

korupcijai stiprinimo svarbą. VTEK pristatė Lietuvos patirtį kuriant atitikties pareigūnų tinklą – gerosios praktikos mainų ir nacionalinio koordinavimo modelį, sulaukusį teigiamo tarptautinio įvertinimo.

VTEK dalyvavo ir įvairių tarptautinių tinklų veikloje: Europos tarnybinės etikos tinklo (ETET), EPAC/EACN bei Europos lobistinės veiklos reguliavimo tinkle. Susitikimuose šalių atstovai dalijosi praktika dėl lobistų registrų administravimo, interesų konfliktų kontrolės ir skaidrumo stiprinimo priemonių.

Spalio 16–17 d. ETET metinėje konferencijoje VTEK atstovai aptarė interesų konfliktų priežiūros stiprinimą, technologinius sprendimus deklaravimų ir kontrolės srityse bei komunikacijos gerinimą, siekiant didesnio viešojo sektoriaus skaidrumo.
